

Затверджено
на засіданні вченої ради
Тернопільського національного
медичного університету
імені І.Я. Горбачевського
Міністерства охорони здоров'я України»
Протокол № 15 від «26» 11 2019 р.
Введено в дію наказом ректора університету
№ 689, від «27» 11 2019 р.

М. Корда

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ВИЯВЛЕННЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ
АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ
Тернопільського національного медичного університету
імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України

Тернопіль 2019

1. Загальні положення

1.1. Відповідно до ст. 32 ЗУ «Про вищу освіту» вищі навчальні заклади зобов'язані вживати заходів, у тому числі шляхом запровадження відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

1.2. Правовою основою Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату (далі - Положення) є Конституція України, Цивільний кодекс України, закони України «Про авторське право і суміжні права», «Про освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про вищу освіту», рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) та Статуту Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України.

1.3. Метою положення є:

- запобігання поширення плагіату в письмових роботах викладацького складу, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня та студентів випускників (зокрема кваліфікаційних робіт магістра) усіх форм навчання;
- розвиток навичок коректної роботи із джерелами інформації;
- дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань;
- активізація самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

1.4. Положення є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

2. Поняття плагіату та його різновиди

2.1 У даному положенні використовуються терміни у таких значеннях:

2.1.1. Плагіат - оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (пункт в ст. 50 ЗУ «Про авторське право і суміжні права»).

2.1.2. Академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства (ч.4 ст. 42 ЗУ «Про освіту») .

2.1.3. Автор - фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір.

2.1.4. Твір - інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет чи оприлюднена на офіційному веб-сайті університету (монографія, посібник, навчальне видання, стаття, препринт, автореферат, рукопис дисертації, дипломна робота, тощо).

2.1.5. Цитата - порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

2.1.6. Оригінальність твору (роботи, матеріалу) – співвідношення (у відсотках) матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального обсягу матеріалу.

2.2 Різновиди академічного плагіату:

2.2.1 Відтворення в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від одного речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

2.2.2 Відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту

іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

2.2.3 Відтворення в тексті наукової роботи наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата.

2.2.4 Відтворення в тексті наукової роботи наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої), без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація.

2.2.5 Відтворення в тексті наукової роботи оприлюднених творів мистецтва без зазначення авторства цих творів мистецтва.

2.2.6 Самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

3. Основні заходи профілактики і перевірки плагіату в навчальному процесі, рекомендації щодо його запобігання

3.1. Попередження плагіату в академічному середовищі університету здійснюється шляхом проведення комплексу профілактичних заходів, які полягають в:

- інформуванні здобувачів вищої освіти, викладачів і науковців про необхідність дотримання правил академічної етики та підвищення відповідальності за дотриманням норм цитування;
- проведення семінарів для здобувачів вищої освіти стосовно дотримання норм академічної доброчесності, зокрема у рамках проекту SAIUP – Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project (Проект сприяння академічній доброчесності в Україні).
- організації відділом забезпечення якості освіти та бібліотекою заходів з популяризації основ інформаційної культури та академічної доброчесності;
- щорічному проведенні для викладачів, докторантів, аспірантів і студентів майстер-класів, тренінгів та лекцій з питань наукової етики та недопущення

академічного плагіату;

- формування, видання і розповсюдження методичних рекомендацій щодо належного оформлення посилань на використані джерела;
- ознайомленні здобувачів вищої освіти, викладачів та науковців із цим Положенням через офіційний Web-сайт Університету.

3.2. Наукові керівники і наукові консультанти в обов'язковому порядку повинні ознайомлювати із цим Положенням молодих науковців на усіх етапах виконання наукових робіт, контролювати та попереджувати факти академічного плагіату.

3.3. Перевірці на академічний плагіат підлягають:

- 1) дисертаційні роботи на здобуття наукового ступеня «доктор/кандидат наук», «доктор філософії» на етапі представлення матеріалів робіт до апробації та для розгляду спеціалізованою радою;
- 2) кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти ступеня «магістр»;
- 3) монографії, підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, словники, довідники та інші роботи, що мають авторський текст та вимагають рекомендації Вченої ради факультету до видання;
- 4) рукописи статей, які надходять до редакцій наукових журналів університету та рукописи статей викладачів, що публікуються в інших журналах в Україні та закордоном.

3.4. Рекомендації щодо запобігання плагіату.

3.4.1 Будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, має супроводжуватися посиланням на це джерело. Винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноновживаними.

3.4.2. Якщо перефразування чи довільний переказ в тексті наукової роботи тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці наукової

роботи, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку).

3.4.3. Якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на першоджерело. Якщо цитата наводиться не за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування («цитується за: __»).

3.4.4. Будь-яка наведена в тексті наукової роботи науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація. Винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю.

3.4.5. Будь-які відтворені в тексті наукової роботи оприлюднені твори мистецтва мають супроводжуватися зазначенням авторів цих творів мистецтва (якщо вони відомі). У разі використання творів виконавського мистецтва, слід зазначити також індивідуальних чи колективних виконавців (якщо вони відомі). Якщо автори/виконавці невідомі, слід зазначити, що вони невідомі.

3.5. Після проходження перевірки на наявність плагіату, всі роботи розміщуються в репозитарії Університету.

4. Рекомендації щодо виявлення академічного плагіату в наукових роботах (дисертаціях, авторефератах, наукових доповідях, статтях тощо)

4.1. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.1. цього Положення, достатньо встановити наявність таких ознак:

а) в тексті іншого автора (інших авторів) наявне таке чи майже таке саме речення чи група речень, як в оцінюваній науковій роботі (за винятком стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноживаними);

б) цей текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наявне таке саме речення чи група речень);

в) автор оцінюваної наукової роботи не посиляється на цей текст іншого

автора (інших авторів), або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині своєї роботи) так, що незрозуміло, якого саме речення (якої саме групи речень) оцінюваної наукової роботи стосується посилання.

4.2. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.2.2. цього Положення, достатньо встановити наявність таких ознак:

а) в оцінюваній науковій роботі міститься відтворення (повністю або частково) тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ обсягом до абзацу, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;

б) в оцінюваній науковій роботі міститься відтворення (повністю або частково) тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ обсягом більше абзацу без бібліографічного та/або текстуального посилання на автора (авторів) відтвореного тексту щонайменше один раз у кожному абзаці (крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків);

в) відтворюваний текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший ідентичний за змістом текст автора оцінюваної наукової роботи).

4.3. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 2.2.3. цього Положення, достатньо встановити наявність таких ознак:

а) в оцінюваній науковій роботі наведено п'ять або більше цитат з третіх джерел саме чи майже в такому обсязі, як вони наведені в іншому джерелі, без вказування на це інше джерело як джерело, з якого запозичені відповідні цитати;

б) це інше джерело було створено раніше, ніж оцінювана наукова робота (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наведено такі самі цитати);

в) автор не посилається на це інше джерело, або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання незрозуміло, що саме з цього джерела насправді взяті використані автором цитати з третіх джерел.

4.4. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті

2.2.4. цього Положення, достатньо встановити наявність таких ознак:

- а) в іншому джерелі оприлюднена та сама науково-технічна інформація (крім загальновідомої), яка наведена в оцінюваній науковій роботі;
- б) це інше джерело було створено раніше, ніж оцінювана наукова робота (або інший текст автора роботи, де наявна та сама науково-технічна інформація);
- в) автор не посилається на це інше джерело, або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання незрозуміло, яку саме науково-технічну інформацію, використану в роботі (крім загальновідомої), автор бере з цього джерела.

4.5. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті

2.2.5. цього Положення, достатньо встановити наявність таких ознак:

- а) в оцінюваній науковій роботі використані раніше оприлюднені твори мистецтва;
- б) автори (та/чи виконавці) цих творів мистецтва відомі;
- в) в оцінюваній науковій роботі автори (та/чи виконавці) цих творів мистецтва не вказані.

5. Основні засади використання систем виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості

5.1. Університет використовує такі системи виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості як StrikePlagiarism (<https://strikeplagiarism.com/ua/>) та Unichек (<https://unichек.com/uk-ua>), які рекомендовано МОН України. Використання вказаних систем відбувається відповідно до укладених договорів з організаціями, які мають право надавати послуги користування цими системами.

5.2. Адміністратора системи виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості призначає ректор Університету. Адміністратор вповноважений створювати облікові записи для відповідальних осіб по роботі зі системою.

5.3. Відповідальних осіб по роботі зі системою призначає проректор з наукової роботи.

5.4. Загальна схема пошуку ознак плагіату з використанням відповідної системи виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості повинна складатись з наступних етапів:

5.4.1. Текст остаточного варіанту роботи, підтверджений науковим керівником, разом з заявою щодо самостійності виконання письмової роботи та ідентичності друкованої та електронної версії роботи (Додаток 1), має бути поданий на відповідальній особі за перевірку в електронному форматі не пізніше, ніж за 14 календарних днів до захисту. Контроль за порівнянням друкованої та електронної версій роботи забезпечує кафедра.

5.4.2. Відповідальна особа завантажує електронний варіант роботи (формат файлу DOC, DOCX) у систему для здійснення перевірки.

5.4.3. Для кожної роботи система генерує звіт подібності. Звіт повинен бути згенерований не пізніше, ніж за 48 годин від часу подачі роботи.

5.4.4. Звіт подібності є одним із документів, на підставі яких приймається рішення про оригінальність роботи і допуск її до захисту. Висновок про допуск роботи до захисту повинен бути підготовлений не пізніше, ніж за 10 днів до захисту. Копію звіту подібності автор може отримати за письмовим запитом.

5.4.5. Відповідальна особа інтерпретує звіт подібності та видає довідку.

5.4.6. При перевірці наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних та навчальних робіт на наявність академічного плагіату використовується така шкала оригінальності твору (у відсотках до загального об'єму матеріалу):

- висока оригінальність, робота допускається до захисту або (та) опублікування	- 90-100 %;
- середня оригінальність, робота потребує доопрацювання та повторної перевірки	- 70-89 %;
- низька оригінальність, робота потребує доопрацювання та повторної перевірки	- 51 -69 %;
- низька оригінальність, робота відхиляється без права подальшого розгляду	- 50 % і менше;
- у випадку перевидання	- не менше 25%.

5.4.7. Якщо робота допускається до захисту, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним. Робота вноситься відповідальною особою у базу даних для подальшого використання системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості.

5.4.8. Якщо робота не допускається до захисту, що підтверджено у висновку про низьку унікальність кваліфікаційної роботи, до здобувача вищої освіти застосовуються заходи академічної відповідальності.

5.4.9. Автор має право подати апеляцію згідно з цим Положенням.

6. Заходи академічної відповідальності за плагіат

6.1. Викладачі, докторанти, аспіранти, здобувачі наукового ступеня та студенти (зокрема щодо написання кваліфікаційних робіт спеціаліста та магістра) усіх форм навчання несуть відповідальність за подання своєї науково-дослідницької роботи для перевірки антиплагіатними системами у порядку визначеному даним Положенням.

6.2. Науковий керівник (науковий консультант) несе відповідальність за перевірку роботи у встановлені строки, прийняття рішення про доопрацювання та повторну перевірку на плагіат, а також про допуск науково-дослідницької роботи до попереднього захисту.

6.3. Виявлення факту академічного плагіату у письмових роботах можливе на етапі представлення вченому секретареві, в редакційну колегію або для розгляду на засіданні вченої ради з метою рекомендації до друку - для наукових робіт (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт тощо); на етапі розгляду на засіданні кафедри творів викладачів, що вимагають ухвалення кафедри; на етапі подання на перевірку викладачеві студентських робіт (кваліфікаційна робота магістра).

6.4. Відповідальна особа, яка виявила академічний плагіат у вже опублікованих творах, що є науковими роботами (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт, дисертація і т.д.), службовою запискою повідомляє про це

проректора з наукової роботи.

6.5. Відповідальна особа, яка виявив низький відсоток оригінальності у творах студента (кваліфікаційна робота магістра) попереджає про це автора і виносить рішення про не допуск до захисту та відправку матеріалів на доопрацювання або про видачу нового варіанта завдання, а у разі незгоди автора - інформує службовою запискою проректора з наукової роботи.

6.5.1. Факт академічного плагіату у творах науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня, студентів може бути встановлений комісією, створеною наказом ректора за поданням проректора з наукової роботи.

6.6. Не самостійно виконані роботи студентів не можуть бути позитивно оцінені або взагалі не допускаються до захисту.

6.7. У випадку використання запозиченого матеріалу без посилання на автора або джерело запозичення, кандидатська чи докторська дисертація знімається з розгляду не залежно від стадії її розгляду без права захисту.

6.8. Виявлення двох і більше фактів плагіату у творах докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня може бути підставою для виключення з докторантури (аспірантури) чи відкріплення здобувана від кафедри.

6.9. Виявлення фактів плагіату в осіб викладацького складу може бути враховано при продовженні дії контракту.

6.10. Встановлення фактів плагіату в уже опублікованих творах докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня є підставою для заборони автору включати такі твори у перелік своїх науково-методичних публікацій.

6.11. Відповідно до правил встановлених ч. 6 ст. 6 ЗУ «Про вищу освіту» до захисту допускаються дисертації (наукові доповіді), виконані здобувачем наукового ступеня самостійно. Виявлення в поданій до захисту дисертації (науковій доповіді) академічного плагіату є підставою для відмови у присудженні відповідного наукового ступеня.

6.12. Виявлення академічного плагіату у захищеній дисертації (науковій доповіді) є підставою для скасування рішення спеціалізованої вченої ради про

присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома.

6.12.1. Якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у постійно діючій спеціалізованій вченій раді, науковий керівник (консультант), офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, та голова відповідної спеціалізованої вченої ради позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а вищий навчальний заклад (наукова установа) позбавляється акредитації відповідної постійно діючої спеціалізованої вченої ради та права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік.

6.12.2. Якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у разовій спеціалізованій вченій раді, науковий керівник, члени цієї ради та офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а вищий навчальний заклад (наукова установа) позбавляється права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік.

6.13. Скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня у разі виявлення академічного плагіату здійснюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти за поданням Комітету з питань етики у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, та може бути оскаржене відповідно до законодавства.

7. Порядок подання апеляції та її розгляд

7.1. У випадку незгоди з висновком науково-дослідної частини щодо виявлення факту плагіату у творі, автор має право у триденний термін з моменту виявлення подати письмову апеляційну заяву на ім'я проректора з наукової роботи.

7.2. Для розгляду апеляційної заяви студента створюється апеляційна комісія, персональний склад якої формується розпорядженням проректора з наукової роботи з найбільш досвідчених та авторитетних викладачів відповідних кафедр

І.Я. Горбачевського МОЗ України.

7.3. Для розгляду апеляційної заяви викладача, докторанта, аспіранта, здобувана створюється апеляційна комісія із числа професорів кафедри відповідного профілю.

7.4. Голова апеляційної комісії проводить засідання у тижневий термін з моменту виходу розпорядження проректора з наукової роботи про створення апеляційної комісії. Про дату та час проведення засідання заявник попереджається щонайменше за два дні. Якщо заявник не з'являється на засідання апеляційної комісії, питання розглядається за його відсутності.

7.5. У випадку необхідності отримання додаткової уточнюючої інформації засідання апеляційної комісії може проводитись у кілька етапів з розривом не більше трьох робочих днів.

7.6. Сумніви, що виникають у членів апеляційної комісії, трактуються на користь особи, твір якої розглядається апеляційною комісією.

7.7. За результатами засідання апеляційна комісія формує висновки, які підписує голова апеляційної комісії, її члени та заявник, зазначаючи «З висновками апеляційної комісії погоджуюсь». Висновки апеляційної комісії зберігаються:

- щодо академічного плагіату у творах студентів - у деканаті;
- щодо академічного плагіату у творах викладачів, докторантів, аспірантів, здобувачів - у науково-дослідній частині університету.
-

8. Прикінцеві положення

8.1. Положення набуває чинності з моменту затвердження його наказом ректора.

Проректор з науково роботи

І.М. Кліщ

Додаток 1

Проректору з наукової роботи
І.М. Кліщу
здобувача освітньо-наукового ступеня
«доктор філософії» («доктор наук»)

Заява

З правилами чинного Положення «Про виявлення та запобігання академічного плагіату в Тернопільському національному медичному університеті імені І.Я. Горбачевського» від _____ року, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в прийнятті роботи до захисту та застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений (а).

Про використання Системи виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості (далі – Системи) в роботах здобувачів освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» («доктор наук») оповіщений (а) та надаю свою згоду на обробку та збереження Університетом моєї роботи в Базі даних Університету. Також надаю Університету право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт. Робота для перевірки Університетом надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

Дата

Підпис